

Spraak- en/of taalproblemen bij kinderen

Informatie voor patiënten

Met deze folder willen we ouders, familie en begeleiders informeren die in contact komen met kinderen met spraak- en/of taalproblemen. Je leest meer over hoe je spraak- en taalproblemen kan herkennen, en over het verschil tussen een spraak- en/of taalvertraging en een spraak- en/of taalstoornis. Verder vindt u enkele concrete tips voor ouders en leerkrachten.

WAT ZIJN SPRAAK- EN/OF TAALPROBLEMEN?

We spreken van spraak- en/of taalproblemen wanneer de spraak- en/of taalontwikkeling niet verloopt zoals verwacht. Daarbij wordt een onderscheid gemaakt tussen een spraak- en/of taalvertraging en een spraak- en/of taalstoornis.

- Bij een **spraak- en/of taalvertraging** verwerft een kind zijn moedertaal aan een trager tempo dan kinderen met een normale taalontwikkeling. Het kind praat dus op een manier die past bij een jongere leeftijd. Het kind is bijvoorbeeld vier jaar, maar praat zoals een driejarige. De uitspraak, zinsbouw, woordkeuze en het taalgebruik zijn onvoldoende ontwikkeld in vergelijking met de leeftijd. Met behulp van logopedische therapie kan die achterstand meestal ingehaald worden en zal het kind uiteindelijk een even goed spraak- en taalniveau behalen als leeftijdsgenoten.
- Bij een **spraak- en/of taalstoornis** heeft een kind niet alleen een spraak- en taalachterstand ten opzichte van leeftijdsgenoten, maar verwerft het de spraak en taal ook op een andere manier. Zowel de aard als de ernst van de stoornis kunnen zeer verschillend zijn. Zo zullen sommige kinderen heel onverstaanbaar spreken, terwijl andere kinderen vooral ernstige zinsbouwproblemen hebben en weer andere kinderen vooral problemen ondervinden op vlak van woordenschat en/of woordvinding. Vaak hebben deze kinderen ook moeite om taal te begrijpen. Regelmatig komt een combinatie van deze verschillende problemen voor. Zo kan een kind begripsproblemen, ernstige spraakstoornissen en zinsbouwproblemen hebben. Het vertellen van een verhaal en/of het voeren van een gesprek is voor nagenoeg alle kinderen met een taalstoornis een groot probleem. Daarbij zijn zowel taalbegrip als uitspraak, woordenschat en zinsbouw belangrijk.

Bij een spraak- en/of taalstoornis zijn de fouten veel ernstiger dan bij een taalvertraging. Specifiek aangepaste logopedische therapie is noodzakelijk, maar ook ondanks een goede therapie zal een taalstoornis veel minder snel opgelost kunnen worden dan een taalvertraging. We spreken dan ook pas van een stoornis wanneer een kind ondanks goede therapie toch onvoldoende vooruitgang maakt.

Hoe spraak- en/of taalproblemen herkennen?

Wanneer we naar het tempo kijken waarin kinderen hun taal verwerven, zien we grote verschillen tussen kinderen. Niet elk kind dat wat meer tijd nodig heeft om te leren praten, heeft ook een taalvertraging. Om een taalvertraging te kunnen herkennen, werden er spreeknormen opgesteld. ►

Dit zijn vaardigheden die een kind minimaal zou moeten kunnen op een bepaalde leeftijd. Als het kind die spreeknormen niet haalt op de aangegeven leeftijd, is er vermoedelijk een taalvertraging. Let wel: deze spreeknormen werden opgesteld voor (eentalig) Nederlandstalige kinderen. Meertalige kinderen behalen deze normen niet altijd op dezelfde leeftijd als eentalige kinderen.

Minimum spreeknormen (om een taalvertraging te herkennen)

- ➔ 1 jaar: veel en gevarieerd brabbelen (bv. 'atata meme wewetutu jojujoe')
- ➔ 1,5 jaar: minstens vijf woorden gebruiken (vorm mag onvolledig zijn, bv. 'ba' in plaats van 'bal')
- ➔ 2 jaar: zinnen van twee woorden vormen (bv. 'mama weg')
woordopbouw nog onvolledig
- ➔ 3 jaar: drie tot vijf woorden samen gebruiken (bv. 'Jan koek hebben')
weinig grammaticale structuur
50-75% verstaanbaar
- ➔ 4 jaar: eenvoudige enkelvoudige zinnen (bv. 'Ik wil een koek')
problemen met meervouden en vervoegingen
75-90% verstaanbaar
- ➔ 5 jaar: goed gevormde, samengestelde zinnen (bv. 'Ik wil een koek want ik heb honger')
taalgebruik is meestal nog concreet
goed verstaanbaar

Als je denkt dat je kind deze minimumnormen niet haalt, kan je ook de SNEL-test doen om dit na te gaan. Deze test is te vinden op www.kindentaal.nl.

Als een kind de minimumnormen niet haalt, is er verder onderzoek nodig. Dit onderzoek kan niet meteen uitsluitsel geven of het ook effectief om een taalstoornis gaat. Daarvoor is het nodig om het kind op regelmatige tijdstippen op te volgen en het effect van logopedische therapie te evalueren.

Soms zijn er op jonge leeftijd al signalen die in de richting van een taalstoornis wijzen. Wanneer je een of meerdere van onderstaande signalen opmerkt, is het belangrijk om de taalontwikkeling extra aandachtig in de gaten te houden. Je neemt dan het best contact op met een logopedist of met een gespecialiseerd centrum om verder onderzoek op te starten.

- ✓ Weinig of niet brabbelen
- ✓ Zeer laat op gang komende taalontwikkeling
- ✓ Ernstige woordvindingsproblemen
- ✓ Ernstige uitspraakproblemen
- ✓ Ernstige grammaticale problemen
- ✓ Niet meer zeggen dan nodig
- ✓ Zeer veel moeite met het vertellen van een verhaal
- ✓ Moeite met het onthouden van liedjes, versjes, namen ...
- ✓ Wisselende prestaties (de ene keer kan het kind het wel zeggen, de andere keer niet)

Wat kan je als ouder doen?

Wanneer een kind spraak- en taalproblemen heeft, is professionele hulp aangeraden om de ontwikkeling van de spraak en taal te bevorderen. Afhankelijk van het probleem kunnen kinderen terecht in een (privé)praktijk voor logopedie of in een revalidatiecentrum. Als het nog om een jong kind gaat, kun je ook een beroep doen op thuisbegeleidingsdiensten. Dan komt er iemand aan huis om tips en adviezen te geven in verband met taalstimulering.

Verder is het belangrijk dat je als ouder blijft communiceren met je kind, ook al heeft het taalproblemen.

TIPS

- Praat niet te snel, neem de tijd om rustig met je kind te praten.
- Neem ook de tijd om rustig naar je kind te luisteren. Laat je kind uitspreken, ook al heeft het hier meer tijd voor nodig dan een kind zonder taalproblemen.
- Praat vooral over onderwerpen die je kind interesseren.
- Probeer te luisteren naar wat je kind zegt, in plaats van te focussen op hoe je kind het zegt.
- Neem de onvolmaakte uitingen nooit over, maar koppel ze in een goede vorm terug.
- Verplicht het kind niet om het juiste woord of de juiste uiting na te zeggen, maar geef zelf wel altijd het goede voorbeeld.
- Als je merkt dat het kind interesse heeft in je mondbewegingen, kan je vragen om hier extra goed naar te kijken bij woorden die het kind moeilijk kan uitspreken.
- Herhaal heel veel. Sommige kinderen kennen een woord nadat ze het één of slechts enkele keren gehoord hebben. Kinderen met taalproblemen moeten dezelfde woorden veel vaker horen vooraleer ze die kunnen onthouden.
- Figuurlijke taal is heel moeilijk voor een kind met taalproblemen. Als je figuurlijke taal gebruikt, leg de betekenis dan ook uit.
- Zoek boekjes en spelletjes die het kind aankan. Verplicht een kind niet om plaatjes uit een boek te benoemen als het daar geen zin in heeft. Moedig het kind wel aan als het probeert om plaatjes of dingen te benoemen.
- Geef veel positieve reacties op de taaluitingen van je kind. Dat bevordert het zelfvertrouwen. Het is immers vanuit dat zelfvertrouwen dat je kind zal willen blijven praten.

Wat kan je als leerkracht doen?

Kinderen met taalontwikkelingsproblemen krijgen vaak logopedische therapie buiten de school. Daarnaast kan extra hulp geboden worden binnen de schoolcontext, waarbij verschillende hulpmiddelen en strategieën aangereikt kunnen worden om met de taalproblemen om te gaan. Daarbij is het belangrijk dat er een goede communicatie en samenwerking is tussen de school, de ouders, het CLB en de logopedist. Daarnaast is een taalontwikkelingsprobleem heel individueel en zijn er grote verschillen tussen kinderen, dus niet alle mogelijke maatregelen zijn in dezelfde mate nodig voor elk kind.

TIPS TIJDENS DE LESSEN

- Gebruik bij je mondelinge uitleg zoveel mogelijk visuele ondersteuning (bv. tekeningen, foto's, geschreven woorden ...)
- Ondersteun je uitleg met gebaren.
- Toets regelmatig of het kind wel begrepen heeft wat je verteld hebt.
- Gebruik zo weinig mogelijk figuurlijke taal.
- Hou je instructies kort en bondig en beperk meervoudige opdrachten.

- Herhaal regelmatig.
- Stop voldoende structuur in je lessen.
- Bied handboeken en cursussen aan die goed gestructureerd en leesbaar zijn.
- Controleer regelmatig de agenda.
- Controleer of het kind al het nodige materiaal mee naar huis neemt voor taken of lesvoorbereidingen.
- Als het kind duidelijk meer tijd nodig heeft om oefeningen te maken dan andere kinderen, spreek dan af welke oefeningen het kind moet maken en welke oefeningen niet. Beperk het aantal oefeningen en geef vooral basisoefeningen mee.
- Als het kind een slechte dag heeft, forceer het dan niet en spreek af dat het kind de taak of opdracht op een ander moment mag doen.
- Roep het kind niet onverwachts naar voren om iets te komen doen of vertellen.
- Indien nodig kan je via een heen-en-weerschriftje overleggen met ouders en hulpverleners.

TIPS BIJ TOETSEN EN EXAMENS

- Kondig toetsen ruim op voorhand aan.
- Toets het kind niet onmiddellijk nadat het nieuwe leerstof aangeboden kreeg. Kinderen met taalproblemen hebben immers vaak meer tijd nodig om de leerstof te verwerken, in te studeren en te herhalen.
- Spreid de examens voldoende, zodat de leerling meer tijd heeft om te studeren.
- Voorzie meer tijd voor het oplossen van toetsen of examens (20 tot 30% meer).
- Geef op voorhand voorbeelden van examenvragen.
- Stel heel duidelijke, ondubbelzinnige vragen.
- Stel bij mondelinge examens de leerling op zijn gemak en geef hem voldoende tijd om rustig na te denken en te antwoorden.

Interessante boeken en websites

Aanvullende informatie is terug te vinden op volgende websites:

- ✓ www.kindentaal.nl
- ✓ www.kindengezin.be/nl/thema/ontwikkeling-en-gedrag
- ✓ www.kindengezin.be/nl/thema/ontwikkeling-en-gedrag/taal-en-meertaligheid

Meer achtergrondinformatie vind je in de volgende boeken:

- ✓ Taalontwikkeling, stap voor stap (Inge Zink & Hans Smessaert)
- ✓ Ontwikkelingsdysfasie: een stoornis die meer aandacht dan namen verdient (Inge Zink & Mieke Breuls)
- ✓ Praten doe je met z'n tweeën: een praktische handleiding voor ouders van kinderen met een vertraagde taalontwikkeling (Elaine Weitzman)

Multidisciplinair universitair centrum voor logopedie en audiologie (MUCLA)

UZ Leuven campus Gasthuisberg
Herestraat 49
3000 Leuven

☎ 016 33 23 34

🌐 www.uzleuven.be/mucla